

Hesla zadání: Rozvoj OZE a jejich potenciální konflikty s ochranou přírody. Dosavadní špatné přístupy a špatná praxe. Představa rozvoje OZE a konkrétní návrhy řešení konfliktních témat.

Naše společnost lidí se neustále vyvíjí a pro svoji existenci spotřebovává stále více elektrické energie. Ta se také vyrábí v Malých vodních elektrárnách. Jejím podíl je bohužel velmi malý (něco přes 1,5%). „Bohužel“ protože se jedná o absolutně čistý a tradiční zdroj zelené energie. Mnohé Malé vodní elektrárny představují významné průmyslové památky a jsou nedílnou součástí naší kulturní krajiny. Další jejich rozvoj je přesto stále méně výhodný a jsou mu kladeny ze všech stran nemalé překážky. Tam, kde před 30ti lety trvalo povolovací řízení řádově měsíce, tam jsou to dnes roky a roky. Jednou z mnohých překážek jsou i obtížná řešení konfliktů s různými orgány a organizacemi ochrany přírody.

Bez ohledu na rozdílná východiska jsou konečné důsledky naplňování cílů jak ochrany přírody, tak i rozvoje obnovitelných zdrojů totožné. Naše planeta by měla být zelenější a budoucím generacím bychom ji neměli odevzdat jako rozpálenou a páchnoucí kouli odpadků. Každá nová Malá vodní elektrárna šetří tuny CO₂ vypouštěné do ovzduší elektrárnami spalujícími fosilní paliva. Náš odkaz pro příští generace by měl být lepší.

Tento text by však měl být spíše o tom, kde se naplňování cílů střetává.

Malých vodních elektráren je mnoho druhů a lze je dělit podle různých kritérií. Podle typu použité technologie (druhy turbín jako Kaplanova, Francisova, Peltonova a další), podle způsobu dosažení spádu (elektrárny břehové, derivační nebo instalace vysokých spádů v horských podmínkách), podle umístění ve vztahu k říčnímu toku (na horních tocích – podhorských partiích řek a potoků, na středních a dolních tocích se stabilními průtoky a nižšími spády) a jistě by se našlo i další jejich dělení. Pravda je, že potenciální konflikt s ochranou přírody je téměř u každé elektrárny jiný. Některé jsou umístěny v chráněných krajinných oblastech a jiné zas v intravilánech, nebo průmyslových oblastech a areálech. Jsou v různých biotopech a vodní toky jsou osídleny různými živočichy. Systém by tady měl být nastaven spravedlivě, ale i dostatečně pružně.

Stavba Malé vodní elektrárny je podmíněna většinou výstavbou nebo obnovením jezu. To je první reálný problém, který se ve vztahu k ochraně přírody řeší. Jedná se převážně o možnost migrace ryb. Tento problém řeší rybochody. Jejich budování se poslední dobou podstatně mění a jedná se již o rozsáhlé stavby biotopů, které umožňují migraci ryb stejným způsobem, jakým před budováním elektrárny ryby putovali peřejemi. Zde se role státu, který myslí na zelenou budoucnost může projevit rozumnou a zde velmi potřebnou dotační politikou.

Druhým a častým konfliktním bodem je stanovení a dodržení minimálního zůstatkového průtoku. Při přípravě příslušného vládního nařízení, které by mělo tuto věc upravovat, jsme slyšeli z úst zástupce MŽP i zcela likvidační a nesmyslný požadavek na stanovení tohoto průtoku v objemu 180 ti denní vody. To jsou lidé, kteří chtějí českou krajinu vrátit na úroveň středověkých mokřadů a neprostupných močálů. Rozumné návrhy, které umožňují vůbec o výstavbě nových Malých vodních elektráren uvažovat, jsou někde blízko 355 ti denní vody. Na druhou stranu jsou provozovatelé, kteří stanovený minimální průtok nedodržují a ohrožují tak život v řece v délce, která je tímto průtokem ovlivněna. Zde probíhají kontroly Inspekce životního prostředí a pokuty bývají citelné.

Zvláštním bodem jsou velmi často nesmyslná tvrzení o zraňování ryb lopatkami turbín. Každá Malá vodní elektrárna je na vstupu vody do turbín chráněna před nečistotami jemnými česlemi. Přes tyto

se větší ryba do turbíny prostě dostat nemůže a těm malým to nejpravděpodobněji projde bez úhony. Přesto zástupce Českého rybářského svazu neváhal před několika lety v hlavním vysílacím čase na ČT 2 ukazovat velké zraněné ryby a dávat tato zranění za vinu Malým vodním elektrárnám.

Další oblastí je úkol zadržet vodu v krajině. Zde působí Malé vodní elektrárny, jejich jezy i derivační náhony jenom a jenom pozitivně. Přesto jsou jejich provozovatelé v obdobích sucha často a zcela nesmyslně neodbornou veřejností napadáni z toho, že svojí činností sucho pod elektrárnou způsobují.

Problém sladění rozvoje Malých vodních elektráren s oprávněnými potřebami ochrany přírody je především v nedostatečné komunikaci. A to na obou stranách barikády. Přitom platí, že žádná barikáda tam být nemá. K naplnění toho základního cíle – zelené planety – je třeba podporovat obě!

25. 10. 2021 Ing. Vladimír Zachoval, předseda Cechu provozovatelů MVE